

Posudek k bakalářské práci Literární formování obrazu katolické církve v kolektivní paměti českého národa

UK ETF, obor Pastorační a sociální práce, září 2018

Autorka: Klára Hrstková

Vedoucí práce: Petr Jandejsek, Th.D.

Počet stran: 71

Cílem bakalářské práce Kláry Hrstkové je „vyzkoumat, jakým způsobem se formoval obraz katolické církve v kolektivní paměti českého národa a zodpovědět otázku, proč je stále tak silně negativní“ (Úvod). Autorka si vybrala několik literárních děl, která byla podle ní klíčová pro formování negativního obrazu církve, a představuje narativy, které tato díla nesou. Přestože práce oborově spadá do literárních a kulturních dějin, její předložení v pastoračně zaměřeném oboru dává dobrý smysl, protože pastorační práce často směřuje mimo církevní kruhy do běžné společnosti, která je proticírkevními postoji zasažena.

Práci tvoří rozsáhlejší úvod a tři kapitoly. V úvodu autorka přibližuje mimo jiné výsledky několika výzkumů o religiozitě v České republice. Pasáž uzavírá tím, že statistiky jednoznačně potvrzují negativní vztah Čechů ke katolické církvi. První kapitola se věnuje teoriím kolektivní paměti. Autorka stručně seznamuje s teorií referenčních rámců M. Halbwachse, komunikativní a kulturní paměti J. Assmanna, s výrazy narativ a diskurs, a s narativními šablonami J. Wertsche. Už v této fázi autorka zkusmo vztahuje „český materiál“ na představované teoretické koncepty. Druhá kapitola mapuje vývoj obrazu katolické církve v kolektivní paměti českého národa od 10. století po současnost. Také v této kapitole již autorka „kreslí“ obraz církve především s ohledem na literární díla, která jednotlivá dějinná období reflektují a hodnotí. Stěžejní částí práce je třetí kapitola, ve které autorka představuje pět narativů, jež utvářejí „negativní spektrum“ v obrazu katolické církve u nás. Každý narativ je spjat s jedním literárním dílem (Petr z Mladoňovic, Jan Ámos Komenský, Jan Herben, Alois Jirásek a Václav Kaplický).

Struktura práce je v zásadě adekvátní zvolenému cíli a metodám. Jisté otazníky mám nad druhou kapitolou, které se do jisté míry překrývá se třetí.

Za hlavní výsledky práce považuji autorčinu tezi (třebaže již přejatou) o narativech jako klíčových prvcích konstituujících kolektivní paměť, a dále tvrzení, že negativní obraz církve v současnosti je s největší pravděpodobností záležitostí výhradně kulturní paměti, tedy paměti starší než 80 let, což relativizuje vliv komunismu a diskusí o restitucích. Autorka dobře ukázala, jak si každá doba nově a pro své potřeby přivlastnila stará proticírkevní témata.

Autorka prokázala přiměřenou schopnost pracovat s primární i sekundární literaturou, což je třeba ocenit, protože studium PSP nepřipravuje studenty na kritickou práci s historickými a literárními díly. Šíře použité literatury je impozantní a zahrnuje i cizojazyčné tituly.

Bohužel je na práci také co kritizovat. Především se nevytiskla čísla stran, takže se v práci hůř orientuje. Poznámková aparát není jednotný a úplný. Občas se v práci vyskytnou gramatické chyby, i když jich není přespříliš. Na konci citací občas chybí uvozovky (např. u citací odkazujících na pozn. 21, 22, 58). V některých pasážích (např. Úvod, oddíl 2.7) bych očekával podrobnější dokládání zdrojů.

Občas se v práci objevují věcné chyby. V oddíle 2.1 by bylo lepší mluvit o kritice duchovenstva, nikoli kritice církve. Ferdinand nemohl pozvat jezuitu do Čech sto let před Bílou horou, protože v té době Tovaryšstvo ještě neexistovalo (2.3). Že jezuité obnovili kult

Jana Nepomuckého a dosáhli jeho svatořečení je spíš „nativ“ předkládaný Herbenem, a nikoliv „faktická skutečnost“, alespoň podle J. Pekaře (2.4). Děj *Temna* není v některých aspektech uváděn přesně: po „odhalení“ už Helenka neposluhovala u paní Mladotové; Tomáš přichází do Prahy už s Helenkou; Helenku odvede z Prahy její otec, tedy nepotkají se náhodně na útěku; myslivec Svoboda nebyl popraven kvůli odmítnutí přísahy, ale protože přísahu porušil (3.3). Dobrovský mohl stěží doložit nepravost Nepomucké legendy v roce 1757, když mu byly v té době pouze čtyři roky (3.4). Václav Hájek z Libočan nemohl v roce 1383 nic sestavit, protože žil až v 16. století (3.4; autorka zde zřejmě chybně cituje z Herbena, rok 1383 je právě onou chybou u Hájka s ohledem na rok smrti Jana z Pomuku). Šlo ve sporu vedoucím ke smrti Jana Nepomuckého o kladrubský, nebo sázavský klášter (údaje v 2.5 a 3.4 se liší)?

Přes zmíněné chyby považuji práci za velmi zdařilou. Zajímavě je formulovaný už cíl práce: porozumět zdrojům proticírkevních postojů prostřednictvím studia vlivných textů a v nich obsažených nativů. Originální je výběr analyzovaných textů, stejně tak jako uplatnění teorií kolektivní paměti na tato díla. Autorka pracuje s množstvím literatury přesahujícím požadavky na bakalářskou práci.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit za A – B v závislosti na kvalitě obhajoby.

Otázky k obhajobě:

- 1) V závěru píšete nadějně, že katolická církev může svůj obraz v kolektivní paměti českého národa postupně proměňovat k lepšímu. Co konkrétně byste doporučila dělat v tomto směru?
- 2) Práce se zaměřuje na katolickou církev, třebaže místy uvádíte, že kritika zahrnuje církev jako takovou. Vnímáte dnes v něčem odlišné pohledy české společnosti na církev katolickou a na jiné církve?

Petr Jandejsek, Th.D.
2. srpna 2018